

Жалпы тіл кемістігі

ЖТҚ(ОНР)- сөйлеу тілінің дыбыстық, мағыналық жағына қатысты бұзылуынан болады. Оған дыбыстарды бұзып айту, фонетикалық есту қабілетінің жетілмеуі, сөздік қоры мен грамматикалық сауаттылықтың артта қалуына тән. Яғни, есту қабілеті мен интеллектісі сау балаларда сөздің фонетикалық, лексикалық, грамматикалық құрамдарының бұзылуы:

– Дыбыстың дыбысталуын дұрыс айта ламауы

– Фонматикалық естудің жетілмеуі

– Сөздік қорының аз болуы

– Сөйлем құрай алмауы

Жалпы тіл кемістігі бірінші деңгейде бала былдырлап сөйлеп, сөздердің бастапқы буындарын айтып, жекелеген зат есім сөздер мен күнделікті тұрмыста айтылып жүрген етістік сөздерді пайдаланады. Сөйлемді түсініксіз, үзіп-үзіп айтады. Сөйлемде дыбыстар анық болмай, тұрақсыз, құбылмалы келеді. Өз ойын жеткізу кезінде көбіне ым-шараны қолданады. Тілі келмеген зат атауларын өзін-

ше атап алып, қарым қатынас барысында соларды қолданады. Сөйлегенде 1-2 буыннан тұратын сөздерді ғана қолданады. Мысалы: домбыра-дома, балапан-бапан, жұмыртқа-ұтқа.

Сөздік қорының аз болғанымен қатар, сөзді бірде-бірде түсіне алу қабілеті нашар дамыған. Сөздерді бірнеше рет қайталанған таныс ситуацияда бірақ игереді. Мысалы: «Көйлегіңнің жағасын түзе», деген бұйрықты бала дұрыс қолданбауы мүмкін, бірақ жаға деген сөздің мағынасын жеке айтқанда түсіне қоймайды. Яғни, байланыстырып сөйлеу қабілеті дамымаған.

Жалпы тіл кемістігінің екінші деңгейде ымдау мен былдыр сөздерден басқа, бұрмаланған сөздер тізбегінен сөйлем құрай алу қабілетіне ие. Мысалы, «Ама жим ди Ами- Алма жеймін деди Амина». Сұрақ бойынша әңгімелеуі қарапайым, әрі қысқа болғанымен грамматикалық құрылысы мен сөз тізбегі біршама дұрыс. Белгілері ұқсас бірнеше заттарды бір сөзбен айтуы мүмкін. Сөйлеу

кезінде жуан және жіңішке, ысқырық, ызың, қатаң және ұямұрынды дыбыстардың айтылуы мен үндестігі өрескел бұзылғандықтан, сөздің сапасы өз жасындағылардан едәуір артта қалған.

Жалпы тіл кемістігінің үшінші деңгейінде баланың сөзін түсінуге болады, қатарластарымен қарым қатынасқа түседі, дегенмен өзінің айтайын деген ойын анық жеткізе алмайды. Әңгіме барысында заттың белгілерін, күйін, қимыл іс-әрекетін білдіретін сын есім мен үстеу, сөз таптарын қолдануға қиналады. Олар өздерінің үй-іші туралы, айналасында болып жатқан тіршілік туралы емін – еркін әңгімелеп бере алғанымен, дыбыстарды айтудағы қателіктер сөзін ұғынықсыз қылып жібереді. Мысалы: «Апам көсінікінде сәй ісіп оты- Апам көршінікінде шәй ішіп отыр».

Бұл кезде үйде өз бетінше дайындалу пайдасыз, міндетті түрде маманға жүгіну керек.

Индира ӨМІРБЕКОВА,
мұғалім-логопед
КММ ҚОПМПК №4.

Сөйлеу дамуының тежелуі

Ерте балалық шақта жиі қойылатын диагноз, баланың тілдік жетілуі өз жасына сай еместігі (4 жасқа дейін). «ЗРР» -дің белгілері:

– Нәрестелік кезеңде гуілдеудің аздығы, былдырлап сөйлеудің болмауы;

– Жастан аса сұраққа жауап танытпауы;

– Бейсаналы түрде өзгенің сөзін қайталау (эхоалалия);

– 1,5-2 жас шамасында қарапайым нұсқауларды орындай алмауы;

– 2 жаста жай сөздерді өз бетінше айтпауы;

– 3 жаста сөйлеммен сөйлей алмауы (тек жаттанды, мультфильмдегі сөздерді айтуы);

– Қарым – қатынаста мимика, ыммен түсіндіруді басым қолда-

нуы т.б.

Егер уақытымен байқап маманға (логопед, педиатр, невропатолог) көрсетсек, баламен үйде жүйелі дамыту сабақтарын оқытып, жаттығулар мен ойындарды орындасақ, бұл диагноздан жылдам құтылуға болады. Тағайындалған медициналық процедуралармен бірге ұсақ қол моториканы жетілдіру, дидактикалық ойындар, көру және есту қабілетін дамыту, пассивті, белсенді сөздік қорын молайту, сөйлеуге ынталандыру әдістемелерін қолдану арқылы жетістікке жетуге болады. «ЗРР» баланың мінез – құлықтық қалыптасуына да әсер етеді. Өйткені қажетін түсіндіре алмаған бала ашуланып ұрып жіберуі, жерге жата қалуы сияқты қылықтар танытады. Ерте

басталған түзету жұмыстары, оңай нәтижеге жетуге мүмкіндік береді.

«ЗРР»-дің алдын алу шаралары:

– Жүктілік кезеңнің және босанудың бірқалыпты өтуі;

– Бала үшін әлеуметтік ортасының жағымды болуы;

– Баламен сөйлесу;

– Жасына сай дамыту ойыншықтары мен суреттерді қолдану;

– Смартфон мен теледидарды 3 жасқа дейін шектеу;

– Баланың сөйлеу тілінің оңды дамып келе жатқанына көз жеткізу үшін баланы 2,5-3 жаста логопед маманына көрсеткен абзал.

Индира ӨМІРБЕКОВА,
мұғалім-логопед
КММ ҚОПМПК №4.

ХАБАРЛАНДЫРУ

Құрметті тұрғындар!

АҚ «АҚ Алтыналмас» "«Пустынное» кен орнындағы мұнай базасының құрылысы », Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы." жұмыс жобасына ықтимал әсер ету есебі бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізілетіні туралы хабарлайды.

Ең жақын елді мекен – Ақжайдақ станциясы.

Ашық жиналыс түріндегі қоғамдық тыңдаулар **20.12.2022 жылы сағат 12:00-де** Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданы, Ақжайдақ станциясы, Байтерек көшесі, 37 (вокзал ғимараты, күту залы) мекен-жайы бойынша өтеді. Қатысушыларды тіркеу тыңдаулар өткізудің басталуынан 1 сағат бұрын жүзеге асырылады (өзімен бірге жеке куәлігі болуы міндетті).

Шектеу іс-шаралары, оның ішінде карантин енгізілген жағдайда қоғамдық тыңдаулар Zoom қосымшасы арқылы онлайн режимде өткізіледі.

ZOOM конференциясына онлайн қосылуға сілтеме:

<https://us04web.zoom.us>

Барлық мүдделі тұлғаларды қатысуға шақырамыз.

Материалдармен бірыңғай экологиялық порталда танысуға болады <https://ecportal.kz> сондай-ақ, Қарағанды облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасынан эл. пошта арқылы сұрауға болады expertiza.upr_krg@mail.ru.

Ескертулер мен ұсыныстар мына сілтеме бойынша қабылданады: <https://ecportal.kz> және Қарағанды қаласы, Лобода көшесі 20, тел. +7 (7212) 56-81-66, expertiza.upr_krg@mail.ru.

Электронный адрес и номер телефона, по которым можно получить дополнительную информацию: O.Antonyuk@king.kz , тел: +7 (727) 330-65-00 (2441).

Көзделіп отырған қызметтің бастамашысы – «АК Алтыналмас» АҚ, БСН 950640000810, кәсіпорынның заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Республика алаңы, 15.

Әзірлеуші – АО «Казахский институт нефти и газа» Алматы қаласы, Абылай хан көшесі 77 мекен-жайы және +7 (727)330-65-04 телефоны бойынша алуға болады.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Уважаемые жители!

АО «АК Алтыналмас» сообщает о проведении общественных слушаний в форме открытого собрания по Отчету о Возможных воздействиях к Рабочему Проекту "«Строительство нефтебазы на месторождении «Пустынное», Карагандинская область, Ақтоғайский район".

Ближайший населенный пункт – станция Ақжайдақ.

Общественные слушания в форме открытых собраний будут проходить **20.12.2022 года в 12:00** по адресу Карагандинская область, Ақтоғайский район, Ортадересинский с.о., с.Ақжайдақ, ул.Байтерек, 37 (здания вокзала, зал ожидания). Регистрация участников осуществляется по удостоверениям личности за 1 час до начала общественных слушаний (иметь при себе удостоверение личности).

В случае введения ограничительных мероприятий, в том числе карантина, общественные слушания проводятся в онлайн режиме через приложение Zoom.

Ссылка на онлайн подключение к конференции Zoom:

<https://us04web.zoom.us>

Всех заинтересованных лиц приглашаем принять участие.

С материалами можно ознакомиться на Едином экологическом портале <https://ecportal.kz>; также запросить в Управлении природных ресурсов и регулирования природопользования Карагандинской области по эл. почте expertiza.upr_krg@mail.ru.

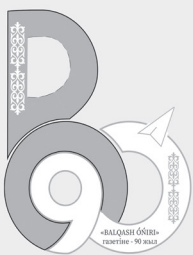
Замечания и предложения принимаются: по ссылке <https://ecportal.kz> и по адресу г. Караганда, ул. Лободы 20, тел +7 (7212) 56-81-66, expertiza.upr_krg@mail.ru.

Электронный адрес и номер телефона, по которым можно получить дополнительную информацию: O.Antonyuk@king.kz , тел: +7 (727) 330-65-00 (2441).

Инициатор намечаемой деятельности — АО «АК Алтыналмас», БИН 950640000810, Юридический адрес предприятия: Республика Казахстан, г.Алматы, площадь Республики, 15.

Разработчик: АО «Казахский институт нефти и газа» (КИНГ), г. Алматы, ул, Абылай хана, д. 77, тел. +7 (727) 330-65-04.

Продается 2-комнатная квартира по адресу: ул. Агыбая Батыра, дом 5, 5 этаж. С мебелью и бытовой техникой, торг уместен. Звонить по тел.: **77472167060.**

Жарнама қабылдаймыз

Сіздің жарнама газетте және сайтта, инстаграм желісінде жарияланады.

Жарнаманы WhatsApp арқылы қабылдаймыз.

6-04-89, 8-776-008-10-87